

SORGULANMAMIŞ “SORGULAMA”

Hangi insan akli, kocası ölen kadının neden 4 ay 10 gün iddet beklediğini, bu sürenin neden sadece 4 ay olmadığını, 10 günlük fazlalığın sebebinin ne olduğunu sorgulayabilir?

Sorgulama kelimesi “*bir konuyu sorular sorup cevaplar vererek araştırma*” şeklinde tarif edilebilir. Bu durumda gerçeğin tespit edilmesi için yapılması gereken en önemli şeylerden biri, belki de ilkidir. Ancak doğru cevapların alınabilmesi için doğru soruların sorulabilmesi, bu soruların doğru cevaplarına ulaştıracak doğru çalışmaların yapılması gerekir.

İnançla ilgili konularda sorgulama kelimesi teslimiyetin zıttı olarak kullanılmaktadır. Buna göre dinde sorgulanması gereken ilk ve en önemli konunun Allah'ın varlığı olduğu ileri sürülür. Allah'a sorgulamadan inananın dogmatik bir inanç olduğu, oysa olması gerekenin akılla Allah'ı bulmak olduğu iddia edilir. Allah'ın varlığı ile ilgili sorgulamadan sonra, sıra dini konulardaki uygulamaların sorgulanmasına gelmektedir. Bu konuda da sorgulama yine teslimiyetin zıttı olarak kullanılmaktadır. Bir kişinin dini konulardaki herhangi bir inanç veya uygulaması yanlış bulunuyorsa onun bu uygulamasıyla ilgili olarak bir sorgulama yapmadığı körü körüne teslimiyet gösterdiği iddia edilir.

Ne var ki; Kur'ânî hassasiyetleri olduğunu iddia eden bazı çevreler tarafından istismar edilen sorgulama kavramının bizzat kendisinin pek sorgulanmadığı görülmektedir. Mesela dîni alanda sorgulama hangi konularda yapılmalıdır? Bunun bir sınırı olmalı mıdır, yoksa her şey sorgulamanın konusu olabilir mi? Sorgulama nasıl yapılır? Kimler yapabilir? Sorgulama hangi ölçüt esas alınarak yapılmalıdır? Sorgulama

sonrasında ortaya çıkan sonucun doğru olup olmadığına nasıl karar verilir, diğer bir deyişle bir konuda yapılan sorgulama ne zaman biter? Sorgulamanın sonucuna karşı tavrımız ne olmalıdır? Yani sorgulama da bir teslimiyeti doğuracak mıdır?

Kur'an'a bakıldığında sorgulamanın yukarıda bahsettiğimiz ilk adımının yanlış olduğu görülür. Zira Kur'an'a göre Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan bir canlı bulunmamaktadır. Allah'a karşı kibirlenen İblis bile, kafir olarak nitelendirilmesine rağmen, Allah'ın varlığı ve birliği konusunda şüphesi olmayan bir varlıktır. Hatta şu sözleri söyleyen meleklerden biri de İblis'tir:

“Dediler ki; biz sana boyun eğerez, bizim senin öğrettiğin dışında bir bilgimiz yoktur. Her şeyi bilen ve her kararı doğru olan sensin.” (Bakara 2/32)

İblis kibrinden dolayı kovulup şeytan vasfını kazandıktan sonra bile Allah'tan korktuğunu söylemektedir:

“Bunlar şeytan gibidirler. O insana ‘kâfir ol’ der. İnsan da kâfir olunca bu kez; ‘ben senden uzağım, ben varlıkların Rabbi olan Allah'tan korkarım.’ der.” (Haşr 59/16)

Kur'an'da kâfir kelimesi de gerçeği bildiği halde üzerini örterek görmezden gelen kişi için kullanılır. Kur'an'ın kâfir dediği kişi Allah'a iman etmeyen değil, istediği halde onun emirlerine teslim olmaya direnen kişidir:

“Kâfirlik edenler zaman zaman teslim olanlardan olabilmeyi öyle çok isterler ki.” (Hicr 15/2)

Yine Kur'an'ın müşrik dediği kişilerin Allah'ın varlığı, birliği ve kudreti konusunda hiçbir şüpheleri yoktur:

“De ki; yedi göğün Rabbi kimdir ve o büyük arşın Rabbi, kimindir tüm bunlar? Allah'ındır diyecekler. De ki; hiç çekinmiyor musunuz? De ki; her şeyin yönetimi kimin elindedir, koruyan ama kimsenin kendisinden korunamayacağı zat kimdir? Biliyorsanız söyleyin! Allah'tır diyecekler. De ki; nasıl oyuna getiriliyorsunuz?” (Mü'minûn 23/86-89)

Görüldüğü gibi Kur'an'ın Allah'ın varlığını kanıtlamak gibi bir konusu yoktur. Hatta hiçbir nebî insanlara Allah'ın varlığını ispatla uğraşmamıştır. Çünkü insanların hepsinde bu bilgi zaten çürütülemez biçimde mevcuttur. Nebîler insanlara Allah'tan başka ilah olmadığını bildirmişlerdir. Emirlerine, hüküm ve kanunlarına kayıtsız şartsız uyulacak, diğer bir deyişle kayıtsız şartsız teslim olunacak tek zat Allah'tır:

“Nuh'u kendi toplumuna elçi olarak göndermiştik ve şöyle demişti: ‘Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Sizin için ondan başka ilah yoktur. Ben o büyük günün azabının size gelmesinden korkuyorum.’” (A'râf 7/59)

Kısacası; Kur'an'a göre Allah'ın varlığı ve birliği konusu tartışılacak bir konu değildir. Bu konuda kimsenin bir şüphesi olmadığından sorgulanması da anlamsızdır. Dolayısıyla sorgulamadan bahseden çevrelerin Allah'ın varlığının akılla bulunabileceği şeklindeki en

temel argümanları Kur'an'a dayanmamaktadır. Nitekim insanlık tarihinde, yüce bir Yaratıcı inancına sahip olmayan bir toplumun var olduğuna dair de hiç bir delil yoktur. Kendilerine bile yalan söyleyen birkaç kibirli insanın ateist olduklarını iddia etmesi, hiçbir müslümana bu kişilere Allah'ın varlığını ispatlama görevi vermez.

Dinde sorgulama mecburiyetinin bilinçsizce kullanıldığı diğer bir alanın da dînî hüküm ve uygulamalarla ilgili olduğunu söylemiştik. Buna göre; “her dînî uygulama sorgulanabilir. Allah insana sorgulasın diye akıl vermiştir. O halde insan dinle ilgili her bir konuyu akıl süzgecinden geçirmelidir.” Aslında mutlak olarak yanlışılanamayacak bu söylem, sorgulamada bir sınır ve ölçüt belirlenmediği zaman insan aklını ilahlaştırmanın kapılarını sonuna kadar açan bir uygulamaya dönüşmektedir.

Özellikle geleneksel dinin yanlışlarına ve hurafelelerin din sayılmasına tepki gösterme ile başlayan bir serüven, bazı kişiler üzerinde insan aklına sınırsız bir sorgulama yetkisi verme eğilimini doğurmuştur. Bu kişilerin sosyal medyada sarf ettikleri cümlelerin en hafiflerinden bazı örnekler vermemiz mümkündür:

“Koskoca bir kainatı yaratan Allah ın bir kadının saçının teliyle ilgili ayet göndermesine mantıklı bir sebep bulmakta zorlanıyorum”

“Sorgusuz sualsiz itaat Allah'ın akıllı ve iradeli bir varlık

olarak insandan beklediği şey değildir. İnsan sorgulamalı, Allah'tan olsa bile "niçin" diye sorup hikmetini anlamaya çalışmalıdır. Allah'ın insandan beklediği körü körüne itaat değil. Bunu yapan varlıklar var zaten."

Kur'an'ı bilen biri bu satırları yazanların Kur'an'ı bir kez bile okumadıklarını rahatlıkla anlar. Bu gibi kişilerin oluşturduğu büyük bir kitlede hakim kanaat, Allah'ın Kitabındaki emirlerin tamamının sorgulanması gerektiğidir. Ancak bu görüş bizzat Kur'an'la taban tabana zıttır.

Kur'an'da Teslimiyet

Rabbimiz insanlığa gönderdiği tüm kitaplarda aynı dini indirdiğini ve isminin İslam olduğunu bildirmektedir. Nebîleri sıraladığı ve aralarında bir fark olmadığını söylediği ayetin arkasından şöyle buyurmaktadır:

"Kim din olarak İslam'dan başka bir şeyin peşine düşerse ondan kabul edilmez. O kişi Ahirette de kaybedenlerdendir." (Âl-i İmrân 3/85)

Bir başka ayette Rabbimiz, İslam adını verdiği dinini son haline getirdiğini belirtmektedir:

"... Bugün sizin için dininizi olgunlaştırdım, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'ı uygun gördüm..." (Mâide 5/3)

İslam kelimesi "boyun eğme, teslim olma" anlamına gelir. Müslim, teslim olmuş olan kişiye denir. O halde dîni konularda yapılacak bir sorgulama yine teslim olunacak bir sonuca varmak zorundadır. Diğer bir deyişle sırf teslim olunmuş olması, bir inancı yanlış yapmaya yetmez. Çünkü neticede doğru dine de teslim olmak gerekecektir.

Zaten bir şey doğru din ise ona ancak teslim olunur. Bu durumda sorgulamanın teslim olmanın zıttı olarak kullanılması hatalıdır. Sorgulama teslim olunacak şeyi bulmak için yapılır. Diğer bir deyişle Allah'ın dinini arayan samimi bir kişi, sorgulamayı neye teslim olması gerektiğini bulmak için yapacaktır. Nitekim dininin adını "teslim olma" anlamına gelen İslam koymuş olan Rabbimiz, indirdiği son Kitapta İbrahim Aleyhissela-

mın, oğlu İsmail Aleyhisselamla birlikteyken yaptığı şu duasını bize bildirmektedir:

“Rabbimiz! İkimizi sana teslim olmuş kişiler yap, soyumuzdan gelenlerden de sana teslim olmuş bir toplum oluştur!..” (Bakara 2/128)

Zaten İbrahim Aleyhisselamın Allah'tan aldığı emir de teslim olma emridir:

“Rabbi ona ‘Teslim ol!’ dediğinde o, ‘Varlıklarını Rabbine teslim oldum!’ demişti.” (Bakara 2/131)

Görüldüğü gibi İbrahim Aleyhisselam emri aldığı anda hiçbir şekilde sorgulamamıştır. Neye teslim olacağım, neden teslim olacağım dememiş, Alemlerin Rabbi teslim ol diyorsa ne derse desin O'na teslim olacağım demiştir. İbrahim ve Yakub Aleyhisselam oğullarına da Allah ne diyorsa ona teslim olmadan ölmelerini emretmişlerdir:

“İbrahim, bu dine uymayı oğullarına emretmişti. Yakup da... Dedi ki: ‘Oğullarım! Allah sizin için bu dini seçti, ölene kadar teslim olmuş kişiler olarak yaşayın.’” (Bakara 2/132)

Allah'ın dini söz konusu olduğunda hiçbir şekilde sorgulamanın gündeme gelmediği, sadece teslim olma-
tan bahsedildiği ayetlerde net bir şekilde görülmektedir. Allah'ın verdiği emre, O'nun koyduğu kanuna teslim olunması gerektiği herkes tarafından iyi bilinen bir gerçektir. Zira Allah'a kul olmak budur. Aşağıdaki ayette Allah'a kulluk ile emrine teslim olmak arasında-
ki sıkı bağ dile getirilmektedir:

**“Ben bu şehrin Rabbine kulluk etme emri aldım. Burayı harem bölgesi yapan odur; her şey onun-
dur. Bana, teslim olanlardan olmam emredilmiştir.”**
(Neml 27/91)

Teslim olma emri almak, emri verene kayıtsız şartsız boyun eğmekle yükümlü olmak anlamına gelir. Verilen emrin hem sorgulanması hem de ona teslim olunduğunun söylenebilmesi mümkün değildir. O halde “dinde sorgulanması gereken şey nedir” sorusunun mutlaka doğru bir biçimde cevaplanması gerekir.

Kur'an'a Göre Dinde Sorgulanması Gereken Şey Nedir?

Bu soru Kur'an'a sorulduğunda alınan cevap, sorgulamanın sadece dinin Allah'ın dini olup olmadığının tespiti aşamasında yapılabileceği olmaktadır:

“Onlara ‘Allah'ın indirdiğine uyun!’ dense, ‘Hayır! Biz atalarımızı hangi yolda bulmuşsak, ona uyarız!’ derler. Peki, ataları akıllarını bir şeye çalıştırmamış ve doğru yola da girmemişlerse, yine uyacaklar mı?” (Bakara 2/170)

“Allah'ın indirdiğine uyun!” emri Allah'ın indirdiğinin ne olduğunu ya da diğer bir deyişle Allah'ın indirdiği iddiasıyla elimizde bulunanın, bu iddiasının doğru olup olmadığını araştırmayı gerektirir. Ataların üzerinde bulunduğu yolun doğru yol olması bile o yolun tedkik edilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. O halde içinde doğduğumuz toplumun dini hak din bile olsa sadece toplumumuz öyle dedi diye onu Allah'ın dini olarak kabul edemeyiz. Diğer bir deyişle, o dinin hak din olduğu, ne kadar büyük âlim olursa olsun, toplumun hiç bir ferdinin sözüne dayandırılmaz. Çünkü ayette de belirtildiği gibi atalarımızın akıllarını çalıştırmamış olma ihtimalleri her zaman vardır. Şu halde Kur'an'ın Allah'ın kitabı olup olmadığı sorusu Kur'an'a göre de mutlaka sorulmalıdır. Bir başka ayette şöyle buyrulur:

“De ki ‘Hiç düşündünüz mü, o (Kur'ân) Allah katındansa, siz de onu görmezlikten geliyorsanız; böyle derin bir ayrılık içinde olandan daha şaşkınlık kim olabilir.’” (Fussilet 41/52)

“Ya öyleyse” şeklindeki ifadeler, “ya öyle değilse” ihtimalini içerirler. Zaten bu tür ifade kalıbı bu yüzden kullanılır. O halde Kur'an'ın Allah katından olup olmadığı sorusu her insanın kendi çabasıyla net bir sonuca varması gereken en önemli sorudur.

Bu ayetler aynı zamanda Kur'an'ın Allah'ın Kitabı olup olmadığının herkes tarafından tespit edilebileceği sonucunu da içermektedirler. Madem Allah'ın indirdiğine uyulacaktır, o halde onun tespiti de mümkün olmalı-

dir. Aksi halde uyma zorunluluğumuz ortadan kalkar. Ayrıca Allah'ın dinini tespit edemeyecek birinden ona uymasının istenmesi o kişiye taşıyamayacağı bir yükün yüklenmiş olması anlamına gelir ki bu Allah'tan beklenmeyecek bir tutumdur. Rabbimiz pek çok ayette insanlara kaldıracabileceklerinden fazlasını yüklemeyi bildirmişti.

Sonuç olarak sorgulamanın yapılması gereken nokta, bize sunulan dinin Allah'ın dini olup olmadığı noktasıdır. Allah'ın dininin ne olduğu sorusu da ancak Allah tarafından cevaplandırılabilir bir sorudur. O halde mantıken Allah, dinini insanlara bildireceği bir iletişim aracı kullanmış olmalıdır. İşte Kitap göndermiş olmasının mantıkî temelini bu gereksinim oluşturur. Elimizde Allah'tan geldiği iddia edilen bir kitap olduğuna göre asıl sorgulanması gereken şey, bu kitabın gerçekten Allah'tan gelip gelmediği konusu olmalıdır.

Zaten Allah'tan gelen her şey için sadece teslimiyetten bahsedilebilir, sorgulamadan değil. Kaynağının Allah olduğu bilinen bir şey için sorgulama yapmak olanaksızdır. Kur'an'da Allah'ın yarattığı sisteme de ancak teslim olunacağı bildirilmektedir:

“Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Oysa göklerde ve yerdeki her şey isteyerek veya istemeyerek O'nun dinine teslim olmuştur. O'nun huzuruna çıkarılacaklardır.” (Âl-i İmrân 3/83)

Göklerde ve yerdeki herşeyin Allah'ın dinine teslim olduğunun belirtilmesi, Allah'ın dini ifadesiyle, Allah'ın kâinata koyduğu sistemden bahsedildiğini gösterir. Dolayısıyla bir şeyi Allah belirlediyse ona teslim olmaktan başka yapılacak bir şey yoktur. Mesela doğada yaşam mücadelesi vermek durumunda kalan bir insanın yapabileceği tek şey, çevresindeki şartlara teslim olarak uyum sağlamak olacaktır. Aksi halde hayatta kalması mümkün değildir.

Tüm bunların yanısıra Rabbimiz vahye karşı tavrın ancak ona itaat şeklinde olabileceğini bildirmektedir. İtaatin zıttı isyandır. Yani Allah'tan geldiği anlaşılan bir bilgiye ya itaat edilir ya da isyan. Üçüncü bir ihtimal yoktur:

“Bu elçi, Rabbinden kendine indirilen her şeye inanıp güvenmiştir, müminler de öyle! Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inanıp güvenir. 'O'nun elçileri arasında ayırım yapmayız.' derler. Şunu da derler: 'Dinledik ve itaat ettik! Bağışla bizi ey Rabbimiz! Dönüp varılacak yer senin huzurundur.’” (Bakara 2/285)

Kur'an'dan önce kendilerine Kitap verilmiş toplumların kibirlenmeyen alimlerinin Kur'an'ı işittiklerinde gösterdikleri tavır da konumuz açısından dikkat çekicidir:

“Bunlar, o elçiye indirileni işittiklerinde tanıdıkları o gerçeklerden dolayı gözleri yaşarır. Derler ki 'Rabbimiz! İnanıp güvendik; bizi şahitler arasına yaz.’” (Mâide 5/83)

Kendilerine daha önce kitap verdiklerimiz bu kitaba da inanacaklardır. Onlara bağlantıları ile okununca şöyle diyeceklerdir: Biz ona inandık; o Rabbimizden gelen gerçektir. Biz daha önce de O'na teslim olmuş kimselerdik.” (Kasas 28/52-53)

Görüldüğü gibi önemli olan, dinin kaynağının Allah olup olmadığıdır. Allah'tan geldiği anlaşıldıktan sonra yapılacak tek şey teslim olma ve itaattir. Ayrıca Rabbimiz nebimize şöyle buyurmaktadır:

“Sen körlerin sapmalarını önleyecek bir rehber değilsin. Sen, sadece ayetlerimize inanarak teslim olanlara dinletebilirsin.” (Neml 27/81)

Ayette Rabbimizin ayetlerine teslim olmak istemeyenler “körler” diye adlandırılmaktadır ve teslim olmayan kişi için nebî de gelse yapacak bir şey yoktur. Rabbimiz şöyle buyurur:

“Biz onlara melekleri indirsek, ölümler onlarla konuşsa ve her şeyi önlerine döksek, yine de inanıp güvenmezler; gerekeni Allah yaparsa başka. Fakat (tercih onlara bırakıldığı için) çoğu kendine hakim olmaz.” (En'âm 6/111)

Hem Kur'an'ın Allah'ın Kitabı olduğu söylenip hem de Allah'ın Kitabı sorgulanmaya kalkılırsa bunun duracağı yer kişinin aklının ilahlaştırılması, yani şirktir. Dinde sorgulanacak şey sadece Kitabın Allah'a ait

olup olmadığıdır. Başka bir deyişle bize din diye sunulan şeyin Allah'ın dini olup olmadığını sorgulamak zorunluluğumuz bulunmaktadır. Allah'ın dini olduğu görülünce yapılacak tek şey kayıtsız şartsız itaat ve teslimiyettir. Aksi halde günümüzde kurban kesmenin farz olmadığı, Allah'ın kadının saçını örtmesiyle ilgilenmeyeceği, bizim ne yiyip içtiğimizle Allah'ın ilgilenmesinin mantıksız olduğu, kiminle evlenebileceğimizi dinin belirlemesinin anlamsız olduğu, faizsiz bir ekonomik sistemin artık işe yaramayacağı, mirastan kız çocuğun da erkekle eşit pay alabileceği, Allah'ın söylediklerinin yanısıra bir de söylemek istediklerinin olduğu, hırsızın elinin kesilmesinin mecaz olduğu gibi bir sürü Kur'an'a aykırı ve insan üretimi sonuçlara ulaşılacaktır. Bu türden hadsizliklerin sorgulama gibi süslü bir kelimeyle mazur gösterilmesi mümkün değildir. Bunlar Kur'an'a göre Allah'a isyan, küfür ve şirktir. Rabbimiz sadece kendisine itaati emretmektedir.

Kur'an'da Her Şeyin Sorgulanmasının Emredildiği İddiasına Gösterilen Deliller

Dinde sorgulamanın sadece Kitabın yani din olarak sunulanın Allah'a ait olup olmadığı konusunda yapılabileceğini söylediğimizde bunun doğru olmadığına dair Kur'an'dan getirilen delillerin başında şu ayet yer almaktadır:

“Birgün İbrahim şöyle demişti: Rabbim ölüyü nasıl dirilteceksin bana göster. İnanmadın mı dedi. Elbette inandım, kalbim tatmin olsun diye sordum. Dört kuş al dedi. Onları kendine alıştır. Her dağa bir parçasını koy ve çağır onları. Tüm güçleriyle sana gelecekler. Bil ki Allah üstündür, doğru karar verir.”
(Bakara 2/260)

Ayette İbrahim Aleyhisselamın sorguladığı hiçbir şey yoktur. Ayete göre İbrahim Aleyhisselamın Allah'ın ölüleri tekrar dirilteceği ile ilgili bir şüphesi yoktur, çünkü “ölüleri nasıl yaratacaksın bana göster” diyen zaten kendisidir. Ölüleri tekrar yaratacak olanın Allah olduğunda da hiçbir şüphesi olmadığı açıktır. Ayette Allah'ın verdiği bir emir de sorgulanmamaktadır; aksine, Allah “4 kuş al” dediğinde ve diğer emirlerinde İbrahim Aleyhisselamın hiçbir itirazı veya sorgulaması yoktur. Neden kuş, neden 3 değil de dört, 1 tane olmaz mı gibi insanın aklına gelen hiçbir soruyu sormadan Allah ne demişse aynen yerine getirmiştir. Ayrıca ayette İbrahim Aleyhisselamın niyetinin ne olduğu da

açıkça bildirilmiştir: kalbi tatmin... Bunun sorgulamayla, Allah'ın verdiği bir emrin sebebini araştırmaya çalışmakla hiç ilgisi yoktur. Allah'ın “iman etmedin mi” sorusuna “elbette iman ettim” diyen de İbrahim Aleyhisselamdır. Dolayısıyla bu ayet sınırsız bir sorgulama yapılabileceğine hiçbir şekilde delil olamaz.

Her konuda sorgulama yapılması gerektiğine delil olarak şu ayet de gösterilmektedir:

“Bilgi sahibi olmadığın bir konuda konuşma. Sende olan dinleme, görme (basiret) ve gönül özellikleri ondan sorumlu tutulmanı gerektirir.” (İsrâ 17/36)

Bu ayet sorgulamanın, bilginin kaynağı konusunda olması gerektiğini söylediğinden aslında buraya kadar savunduklarımızı teyid etmektedir, dolayısıyla lehimize bir delil olabilir. Ayete göre bilgi sahibi olmadan konuşmamak gerekir. Zaten biz de sorgulamanın, bilginin Allah'tan olup olmadığı konusunda yapılması gerektiğini, Kur'an'ın sadece bunu zorunlu tuttuğunu, sorgulamanın orada bittiğini söylüyoruz. Zira Allah'tan daha doğru bilgi veren olmaz. Bilgiyi Allah'ın verdiği anlaşılınca artık o bilginin sorgulanacak bir yanı kalmaz.

Hem Kur'an'ın Allah'ın Kitabı olduğu söylenip hem de Allah'ın Kitabı sorgulanmaya kalkılırsa bunun duracağı yer kişinin aklının ilahlaştırılması, yani şirktir.

“İbrahim’den korku gidip müjde gelince Lût halkı hakkında bizimle tartıştı.” (Hûd 11/74)

Yukarıdaki ayette İbrahim Aleyhisselamın, Lût Kavmine azap getiren meleklerle tartıştığı anlatılmakta ve buna dayanarak “daha iyi öğrenmek amacıyla” sorgulamanın yapılması gerektiği öne sürülmektedir. Oysa bu ayette İbrahim Aleyhisselamın yaptığıın kabul edilemez olduğu devamındaki ayetlerde bildirilmektedir:

“İbrahim yumuşak huylu, ahvah edip yakaran bir kişiydi. Melekler ey İbrahim, bundan vazgeç! Rabbinden emir geldi artık. Onlara geri çevrilemez bir azap gelecektir.” (Hûd 11/75-76)

Görüldüğü gibi Allah’tan bir emir çıktığında artık hiçbir gerekçeyle onun sorgulanması, değiştirilmesi, engellenmesi mümkün değildir. Allah’ın Nebileri de bu konuda istisna değillerdir.

Allah’tan Gelene Kayıtsız Şartsız Teslimiyete Kur’an’dan Bir Örnek

Kur’an’dan Allah’ın emirlerinin sorgulanamayacağına dair sayısız örnek göstermek mümkündür. Bunlar içinde belki de en etkili olanı Nebîimizin bizzat kendisinin istemeye istemeye yaşadığı bir olaydır. Ahzâb Suresi 36. ayet ve devamında bu konu şöyle anlatılır:

“Allah ve Rasulü bir işi kesinleştirmişse inanıp güvenmiş bir erkeğin ve kadının, o konuda bir tercih hakkı kalmaz. Kim, Allah’a ve Rasulüne baş kaldırırsa açık bir şekilde sapmış olur.” (Ahzâb 33/36)

Bu ayet de tek başına Allah’ın hiçbir ayetinin ve emrinin sorgulanamayacağıın en güçlü delili olabilir. Ayette nebî değil rasul kelimesi kullanılmıştır. Yani hüküm veren Allah’ın Kitabıdır. Ayetin devamında o hükmün ne olduğu açıklanmıştır:

“Allah’ın nimet verdiği ve senin de nimetlendirdiğin kişiye: ‘Eşini bırakma, Allah’tan kork’ diyordun ama aslında insanlardan çekinerek Allah’ın açığa çıkaracağı şeyi içinde gizliyordun. Oysa doğru olan

Allah’tan çekinmendir. Zeyd eşiyile ilişkisini kesince onu seninle evlendirdik. Bunu yaptık ki, müminlerin evlatlıkları, eşleriyle ilişkilerini kesince onlarla evlenmeleri konusunda bir sıkıntı olmasın. Allah’ın buyruğu yerine gelmiştir.” (Ahzâb 33/37)

Evlatlıkların öz çocuklar gibi olmadığı, onların evlatlık olduklarını bilerek yetiştirilmeleri gerektiği bu surenin 4 ve 5. ayetlerinde bildirilmektedir. Dolayısıyla bir kişinin evlatlığı varsa günün birinde onun evlenip boşadığı eşi kendi çocuğunun boşadığı eşi gibi olmaz. Yani onunla evlenebilir. Dolayısıyla Nebimiz bu ayetten dolayı eğer evlatlığı olan Zeyd eşini boşarsa Allah’ın kendisini onunla evlendireceğini anlamıştır. Çünkü Nebimiz bu konuda örneklik yapabilecek tek ve son kişidir, artık başka nebî gelmeyecektir. Böyle bir evlilik yapmamak için evlatlığı Zeyd’e eşini boşamasını söylemektedir. Allah onun boşadığı eşiyile kendisini evlendirirse toplumda bunun hiç de hoş karşılanmayacağını bilmektedir. Buna rağmen Rabbimiz kararını vermiştir. Zeyd boşayınca onun eski eşini Nebimizle bizzat Allah evlendirmiştir. Görüldüğü gibi böyle bir konuda bile Nebimizin sorgulama veya itiraz etme hakkı yoktur. Ayrıca Rabbimiz **“bunu yaptık ki, müminlerin evlatlıkları, eşleriyle ilişkilerini kesince onlarla evlenmeleri konusunda bir sıkıntı olmasın”** diyerek neden böyle yaptığını da açıklamaktadır. Bu da Rabbimizin gerektiğinde emirlerinin gerekçesini kendisinin açıkladığını göstermektedir. Onun emirlerinin gerekçelerini sorgulamak bize düşmez. Böyle bir iddiada bulunan kişinin İblis’ten hiç bir farkı kalmaz. Bir sonraki ayette Nebî de dahil herkesin Allah’ın emrine kayıtsız şartsız itaat etmesi gerektiği bildirilirken her konuda ölçüyü belirleyen Allah olduğu söylenerek insana söz düşmeyeceği vurgulanmıştır:

“Allah’ın, Nebîsi için farz kıldıklarında, sıkıntı doğuracak bir şey yoktur. Bu, Allah’ın bundan öncekilere de uyguladığı yasadır. Allah’ın emri ölçülü biçilidir.” (Ahzâb 33/38)

Kur'an'da Allah'ın emrinin ölçüsünü beğenmeyip ayetleri kendi ölçülerine göre değerlendiren, tıpkı bugünün sorgulamacılarının davranışını sergileyen bir kişinin durumu da örnek verilmektedir:

“O düşündü, ölçtü biçti. Kahrolasınca, ne biçim ölçtü biçti! Ah kahrolasınca, ne biçim ölçtü biçti! Şöyle bir bakındı. Sonra kaşlarını çattı, suratını astı; sonra geri döndü ve kibirlendi. Ve şöyle dedi: Bu olsa olsa etkilenen bir büyüdür! Bu, olsa olsa bir insan sözüdür!” (Müddessir 74/18-25)

Allah'ın ayetlerini bir insanın kendi ölçülerine göre değerlendirip sorgulaması olacak iş değildir. Dinde ölçüleri koyan, sınırları belirleyen sadece Allah'tır. Başkasına söz hakkı tanınmamıştır. Bu sebeple Rabbimiz bu kişi için şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Onu Sekar'da kızartacağım. Sekar nedir? Onu nereden bileceksin? O, ne yaşattır ne yok eder! İnsanın derisini kavurur!” (Müddessir 74/26-29)

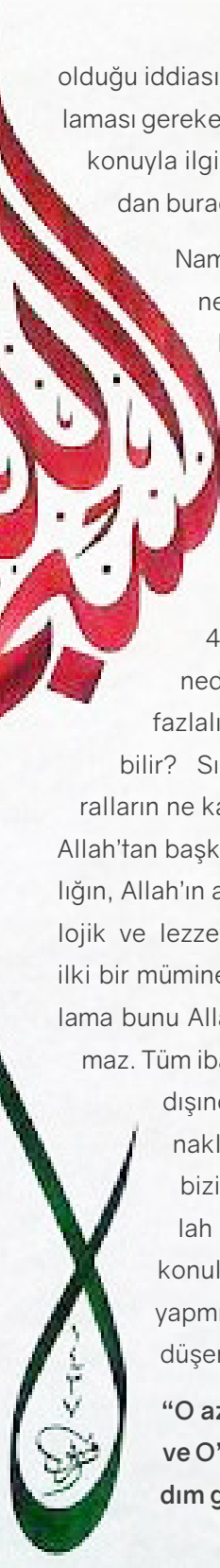
Sonuç

Dinde hiçbir sınır insanlar tarafından çizilemez, belirlenemez. Buna sorgulamanın sınırları da dahildir. Rabbimiz neyin sorgulanması ve neye teslim olunması gerektiğini göstermiştir. Buna göre; sonuçta neye teslim olunacağını tespit etmek için yapılan araştırmaya sorgulama denir. Bunun dışında başka bir sorgulama alanı yoktur. Bu da pratikte ancak Kur'an'ın Allah'ın Kitabı olup olmadığının sorgulanması anlamına gelir. Kendisinin Allah'ın Kitabı olduğunu gösterecek ve ispatlayacak olan da sadece Kur'an'dır. Zira Allah'ın Kitabı

olduğu iddiası Kur'an'a aittir; o halde bu iddiayı ispatlaması gereken de bizzat Kur'an olmak zorundadır. Bu konuyla ilgili müstakil bir çalışmamız bulunduğundan burada detaylarına girilmeyecektir.¹

Namazın neden kılındığı, akşam namazının neden üç rekat olduğu, orucun neden bir ay sürdüğü, teyemmümün neden yüzeyde bulunan toprakla yapıldığı, tavşandan neden kurban olmadığı, hırsızın neden elinin kesildiği gibi soruların kesin olan tek bir cevabı vardır: Allah öyle emrettiği için. Hangi insan akli, kocası ölen kadının neden 4 ay 10 gün iddet beklediğini, bu sürenin neden sadece 4 ay olmadığını, 10 günlük fazlalığın sebebinin ne olduğunu sorgulayabilir? Sırf bu kural bile Allah'ın belirlediği kuralların ne kadar hassas olduğunu gösterir. Üzerine Allah'tan başkasının adı anılarak kesilmiş bir kurbanlığın, Allah'ın adı anılarak kesilenden anatomik, biyolojik ve lezzet bakımından hiçbir farkı yoktur. Ancak ilki bir mümine haram, ikincisi helaldir. Hiçbir sorgulama bunu Allah'ın emri dışında bir sebebe bağlayamaz. Tüm ibadet ve emirler için bu geçerlidir. Bunun dışında bizim kendi tecrübelerimizden kaynaklı olarak sayacağımız sebepler sadece bizi ilgilendirir ve kimseyi bağlamaz. Allah gerekçesini açıklamayı uygun gördüğü konularda gereken açıklamayı zaten kendi yapmış, hiçbir insana söz bırakmamıştır. Bize düşen onun emrine uymaktır:

“O azap gelip çatmadan Rabbinize yönelin ve O'na teslim olun. Yoksa daha sonra yardım göremezsiniz.” (Zümer 33/54)

1 <http://erdemuygan.com/2016/01/de-ki-ne-dersiniz-ya-o-allah-katindansa-1/>